

P. L. B. VOKIETIJOS KRAŠTO VALDYBOS

INFORMACIJOS

Nr. 12 (19)

1952 m. spalio 15 d.

T U R I N Y S

1. Spaudos ir informacijų reikalai
2. Lietuvių organizacinė veikla
3. Balsai iš Lietuvos
4. Bičiulystėje su partizanais
5. Spaudos ir kitos žinios

SPAUDOS IR INFORMACIJŲ REIKALAI

Viename Kanados lietuvių laikraštyje pasirodė žinutė, kad Vokietijos Krašto Valdybos "INFORMACIJOS" pradamos leisti kas dvi savaitės ir siūlomos prenumeruoti, tokiu būdu lyg virsdamos laikraščiu. Ta proga paminima ir katalikų Sielovados įstaigos bei kiti Vokietijoje leidžiami biuleteniai ir sakoma, kad esant tokiai leidinių gausybei, nebėra ko skūstis spaudos trūkumu.

Mums rūpi atitaisyti tas žinutės mintis, kurios liečia mūsų ketinimus, ir kartu pasisakyti dėl spaudos trūkumo. Norime pabrėžti, kad "INFORMACIJAS" leidžiame pirmoje eilėje lietuviškajai spaudai, norėdami, kad ji skelbtų savo skiltyse žinias iš lietuvių gyvenimo Vokietijoje. Sudažnindami mūsų biuletenio pasirodymą, kaip tik ir turėjome galvoje lietuviškąją spaudą.

Jau nuo pat "INFORMACIJŲ" pasirodymo, atsirado Vokietijoje lietuvių, kurie, apie jas sužinoję, prašė jas jiems siuntinėti. Tai buvo arba artimesnieji Valdybos bendradarbiai, arba bendruomenės apylinkių vadovai. Išimties keliu jiems "INFORMACIJAS" siuntinėjome. Laikui bėgant tokių atsitiktinių skaitytojų skaičius ėmė didėti. Be to, pastebėję,

jog bendruomenėje jaučiamas tikras spaudos badas, jau seniau vis ketindavome "INFORMACIJŲ" siuntinėjamą išplėsti visoms savo apylinkėms ir seniūnijoms.

"INFORMACIJAS" pavertus dvisavaitinėmis, pagaliau ėmėmės jomis aprūpinti visus mūsų bendruomenės Vokietijoje vienetus, kartu nustatydami už jas kainą - 40 Pf. už vieną numerį. Sešiaropai padidėjus tiražui, nebegalėjome vieni patys pakelti išlaidas, juo labiau, kad informacijų skyrius yra Krašto Valdybos autonominis vienetas, išsilaikantis savo pajamomis.

Siųsdami biuletinį bendruomenės vienetams, prašome supažindinti su juo visus bendruomenės narius, nes pastetėjome, kad daug kas visai nežino apie šitą Krašto Valdybos varomą darbą.

"INFORMACIJOS" nepakeitė nė savo veido, atsisakydamos pagundos įvesti bendrus skyrius su politinėmis apžvalgomis arba žiniomis iš plataus pasaulio. Jos pasiliko prie savo nusistatymo duoti tik originalią, spaudoje nepasirodžiusią medžiagą, skiriamą spaudai.

Bet ir toks biuletinio siuntinėjimas siauram skaitytojų ratui yra laikinis čalykas, nes Vokietijos Krašto Valdyba nuoširdžiai pritarė "Britanijos Lietuvio" pavertimui Europos lietuvių bendruomenių organu ir, pravedus šio savaitraščio pavertimą mūsų Europos organu, rems jį visokiais būdais, platins vieton siuntinėjamo biuletinio, siūlys įmokėtas už mūsų biuletinį sumas užskaityti naujojo organo naudai.

Mūsų nuomone, biuletiniai, skiriami specialioms tikslams, negali atstoti spaudos, kurios lietuviai yra tikrai pasiilgę. Šitą pasiilgimą konstatavo Londono suvažiavime ir kitų Europos bendruomenių atstovai, kartu pabrėždami, kad spaudos trūkumas greitina nutautėjimą. Todėl mūsų visų pareiga būtų remti naują sumanymą, nes, didindami skaitytojų skaičių, mes piginsime laikraščio prenumeratą ir jis taps prieinamas ir neturtingeshiems mūsų tautiečiams.

Mes tikimės, kad didėjantis mūsų biuletinio skaitytojų skaičius įgalins mus po Naujųjų Metų pasirodančiam Europos lietuvių bendruomenių organui rasti jau pastovų prenumeratorių skaičių. Tėvas Bernatonis Krašto Tarybos posėdyje irgi pasisakė už laikraštį ir, tur būt, galima neabejoti, kad savo biuletinį jis mieliau nustotų leisti, jei kuriuo nors būdu tikybiniais reikalams galėtų pasinaudoti neutralaus laikraščio skiltimis. Tas pats gal būtų įvykdoma ir lietuvių evangelikų atžvilgiu. Mes linkėtume, kad visa tai būtų įvykdyta natūraliu ir visiems lietuviams prieinamu būdu. Pasirodžius "Europos Lietuviui", mūsų "INFORMACIJOS" gal virs net savaitinėmis, nebelankys privačių skaitytojų ir tarneus išimtinei tik spaudos reikalams.

Šia proga norėtume atkreipti lietuvių dėmesį Krašto Valdybos vokiečių kalba leidžiamą "INFORMATIONSBLAFF". Jo tiražas iš 50 egzempliorių laikui bėgant pakilo iki 300. Jis siuntinėjamas beveik išimtinei nemokamai, nes juo norima informuoti lietuvių reikalais tremtiniams lietuviams

svarbias įstaigas ir įtakingus žmones. Mes norėtume, kad pajėgesnieji tautiečiai prie šio darbo prisidėtų. "INFORMATIONSBLAT" yra kitokio pobūdžio, negu "INFORMACIJS". Jame skelbiamos žinios iš lietuvių politinės ir kultūrinės veiklos plačiame pasaulyje. Tos žinios gali būti įdomios ir patiems lietuviams. Būtų gera, kad lietuviai užsisakintų ir šį biuletenį ir supažindintų su juo savo apylinkės žinomus vokiečius, tuo būdu prisidėdami prie lietuviškos minties ir lietuviškųjų reikalų supratimo paskleidimo platesniu mastu. Už "INFORMATIONSBLAT" skaitoma 50 Pf. už numerį.

XXX XXX
X XXX XXX X
XXX XXX

LIETUVIŲ ORGANIZACINĖ VEIKLA

KRAŠTO VALDYBOS POSĖDIS

Spalio 8 d. posėdyje Valdyba patvirtino ir priėmė PLB suvažiavimo nutarimus, kiek jie liečia Vokietijos lietuvių bendruomenę. Taip pat užgirti Valdybos pirmininko padaryti pareiškimai pasikalbėjime su VLIKo užsienio tarnybos valdytoju. Toliau svarstytos bendros, švietimo, gimnazijos ir informacijų skyriaus apyskaitos ir sąmatos.

Posėdyje priimtas nutarimas legalizuoti Vokietijos įstatymų ribose lietuvių bendruomenės Vokietijoje organizaciją su jos organais.

Naujos sudėties Krašto Valdyba patvirtino buvusią Krašto Valdybos ir BALFo įgaliotinį, p. Alf. Makarską, Propagandos Skyriaus vedėjo pareigoms. Tuo būdu užfiksuota faktinė padėtis, nes p. Makarskas informacijų ir propagandos medžiagą lietuvių kalba tvarko nuo pirmųjų to darbo dienų, taip pat ir vokiečių kalba, su maža pertrauka, kai tam darbui keletai mėnesių buvo pakviestas specialus bendradarbis.

Krašto Valdybos informacijų lietuvių ir vokiečių kalba žurnalistinis apdorojimas yra p. A. Makarsko uždavinys. Kadangi "INFORMACIJS" yra Krašto Valdybos organas, tai peruoštoji medžiaga galutinei redakcijai ir aprobavimui pateikiama Valdybai, kuri iš viso nuscato "INFORMACIJŲ" linkmę ir darbo gaires.

Ta proga Krašto Valdyba nutarė panaikinti jos įgaliotinių instituciją. Tuo panaikinimu taip pat užfiksuojama esamoji padėtis, nes, dėl pakitėjusios Krašto Valdybos veiklos pobūdžio ir apimties, tokia institucija praktiškam reikalui jau ilgesnį laiką nebebuvo panaudojama.

SUNKI VARGO MOKYKLŲ IR VAIKŲ DARŽELIŲ BŪKLĖ

Krašto Tarybos pirmininko Tarybai padarytoje darbų apžvalgoje pažymėta, kad Vasario 16 gimnazijos išlaikymas, dėka tūkstančių pastovių aukotojų, yra jau beveik užtikrintas. Krašto Valdybai sudaro sunkumą faktas, kad be šių pastovių aukotojų, atsitiktinės aukos siunčiamos taip pat beveik išimtinai gimnazijai, gi kitiems lietuvių švietimo reikalams pajamų nėra. Visai eilei vargo mokyklų ir vaikų darželių išlaikymui Krašto Valdybos metų ketvirčio sąmatoje numatyta apie 3.000 DM suma, kuriai padengti lėšų nėra. Labai maži bendruomeniniai mokesčiai negali nė mažiausios tos sąmatos dalies padengti. Jų neužtektų net tuo atveju, jei visi būtų paimti vien tik tam reikalui.

GENOCIDO ŽENKLELIŲ PLATINIMAS

Vokietijoje beveik visos, net ir mažiausios ir skurdžiausios, apylinkės ir seniūnijos jautriai atsiliepia į paraginimą aukoti kovai prieš genocidą. Kai kur šios aukos tam vienam tikslui pasiekia net metinę solidarumo mokesčių sumą.

Vokietijoje iš 44 vietovių ir atskirų aukotojų iki šiol gauta apie 1.200 DM aukų. Tai yra tuo tarpu vienas trečdalis lietuvių bendruomenės vienetų, jau atsiskaičiusių už surinktas aukas. Tikimasi, kad ir kitose vietovėse aukų gausumas nebus mažesnis.

Australijos Lietuvių Bendruomenė, nežiūrint kaip tik šiuo metu jaučiamos ekonominės depresijos ir bedarbo, kuris palietė ir lietuvius, vis dėlto tikisi su pasisekimu išplatinti visus Australijai skirtus ženklelius.

LIETUVIŲ MEMORANDUMAS PAS UNO KOMISARĄ ŽENEVOJE

Augštojo Komisaro Pabėgėlių Reikalams įstaiga Vokietijoje praneša Krašto Valdybai, kad jos įteiktas tretinių reikalų memorandumas, kurio mintys paimtos iš mūsų tautiečio J. Bataičio teisiškai-sociologinės studijos, buvęs perskaitytas su dideliu susidomėjimu ir esą rasta reikalinga jį persiųsti UNO Augštojo Komisaro įstaigai Ženevoje, kur dėl jo irgi busia pasisakyta.

PRAŠO BALFŲ NEŠELPŲ NELIETUVIUS

PLB Grafenaschau Apylinkės narių susirinkime rugsėjo 28 d., tarp kitko, svarstyti šalpos reikalai. Pagal susirinkimo protokolą, dėl tų reikalų pasisakyta taip:

"Perskaitytas p. Pr. Zundės atsistatydinimo iš BALFO įgaliotinio pareigų ir vėlesnis PLB Vokietijos Krašto Valdybos raštas dėl PIB ir BALFO santykių Vokietijoje. Šį klausimą išdiskutavus, nutarta prašyti BALFO pirmininką, Kan. Končių, kad

jis savo instrukcija pakeistų ta prasme, jog, jei kurie asmenys yra išskirti iš Bendruomenės, jiems neturėtų būti teikiama ir jokia parama iš BALFO. Kaip vietos praktika parodė, jei kas jau yra išskiriamas iš Bendruomenės, tas yra iš viso išskirtinas iš lietuvių tautos tarpo. Be rimtos priežasties niekas iš Bendruomenės nėra išskiriamas. Jei tokiems išskirtiems asmenims BALFO parama būtų teikiama, tai tas nebūtų suderinama su BALFO paskirtimi. Taip pat nutarta visomis išgalėmis remti Vokietijos Krašto Valdybos veiklą ir pastangas galimai greičiau užbaigti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizavimą visuose kraštuose, kur tik yra lietuvių".

TREMTINIAI JAUČIASI SKRIAUDŽIAMI

Stuttgarto PLB Apylinkės valdyba kreipėsi į Krašto Valdybą su skundu prieš vokiečių administraciją dėl neteisingo tremtinių aprūpinimo butais naujai statomose kolonijose. Apylinkės valdybos tvirtinimu, vokiečių administracija daranti viską, kad sutrukdytų tremtinių apgyvendinimą šiuose, iš dalies amerikiečių lėšomis specialiai tremtiniams pastatytuose namuose ir apgyvendintų juose vokiečius.

Nusiskundžiama nepaprastai augšta nuoma, ypač palyginus su iš vokiečių pabėgėliams daug geriau įrengtuose namuose reikalaujama nuoma. Taip pat per maža ploto skiriama, pav., reikalaujant, kad dviejų žmonių šeima apsigyventų virtuvėje, kur, sustačius reikalingus baldus, nebūtų vietos nei praeiti. Iš nedarbingųjų reikalaujama net garantijos, kad užsimokės nuomą.

Krašto Valdyba kreipėsi tuo reikalu į Valstybės Įgaliotini Pabėgėlių Reikalams ir apie tokią padėtį painformavo tiek UNO Augstąją Komisarą Pabėgėlių Reikalams, tiek Pabėgėlių Ministeriją Bonnoje.

SULAIKYTA LIETUVIO DEPORTACIJA

Pasirendama vieno lietuvių, gavusio iš Cellės Oberkreisdirektoriaus deportacijos sprendimą, pagalbos prašymu, Krašto Valdyba intervenavo pas Oberkreisdirektorių ir jau gavo iš jo atsakymą. Jame Krašto Valdybai pranešama, kad lietuvis tuo tarpu iš Vokietijos nebus tremiamas, kad bus laukiama teismo sprendimo iškeltoje prieš tą lietuvių už pasikėsinimą nužudyti byloje ir kad tas reikalas dar kartą būsias apsvarstytas. Net jei teismas rastų jį kalta, bus labiau atsižvelgta į teismo sprendimo motyvus. Krašto Valdyba būsianti apie bylos eigą informuojama.

VAISPAI VARELIO SENELIŲ PRIEGLAUDOS LIETUVIAMS

Varelis senelių prieglaudos lietuviams nusiskundus dėl nepakankamos medicininės pagalbos, ypač vaistų trūkumo, nes, taupumo sumetimais, seneliams pacientams vaistų panaudojimui skiriamos tik labai mažos sumos, Krašto Valdyba pasiuntė

jiems apie 70 įvairių rūšių vaistų, antiseptikų, tvarstomosios medžiagos ir higienos reikmenų, iš viso apie 400 vienetų (butelių, dėžių, dėžučių ir pakučių).

DBLS SKYRIŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS

Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos skyrių atstovai spalio 25-26 d. susirinks į šeštą metinį suvažiavimą, kuriame, tarp kitko, bus svarstomi PLB suvažiavimo Londona padaryti nutarimai, ypač dėl "Britanijos Lietuvio" pavertimo "Europos Lietuviu". Suvažiavimas rinks ir naujus DBLS organus. Vokietijos Krašto Valdyba apie šį suvažiavimą, naujojo bendradarbiavimo plotnėje, painformavo ir kitas Europos lietuvių bendruomenių vadovybes.

SUSITARTA SU PAJIEŠKOJIMO ĮSTAIGOMIS

Krašto Valdyba susitarė dėl savitarpės pagalbos su vokiečių labdaros organizacijų centru Hamberge - "Arbeitsgemeinschaft der freien Wohlfahrtsverbände". Pagal susitarimą, Krašto Valdyba padės centrui perskaityti jai patenkančius raštus lietuvių kalba ir kitomis Rytų Europos kalbomis, taisys skelbiamus vietovių pavadinimus, žiūrėdama jų taisyklingumo, ir tarpininkaus nelietuviams Lietuvą liečiančiais reikalais. Centras, savo keliu, Krašto Valdybai pateiks visą medžiagą, liečiančią lietuvius ir Lietuvą.

Iš vokiečių sugrižėlių, karo belaisvių ir dingusiųjų šeimų narių sąjungos - "Verband der Heimkehrer, Kriegsgefangenen und Vermissten-Angehörigen" - gauta patikrinimas, kad sąjungos organo "Heimkehrer" lapkričio mėn. laidoje bus kreiptasi į visus sąjungos narius, prašant juos atsiliepti tais atvejais, jei jiems prieš grįžtant iš Sovietų Rusijos teko būti Pabaltijo kraštuose arba Sibire bei kitose darbo stovyklose teko susidurti ar ką nors išgirsti apie pabaltiečius.

PASITARIMAI SU GÜTTINGENO MOKSLO RATELIU

Krašto Valdyba gavo iš Vokietijoje plačiai žinomo "Göttingeno mokslo ratelio" - "Der Göttinger Arbeitskreis" - pareiškimą, kad jis pgeidautų savo veikloje bendradarbiavimo su Krašto Valdyba. Šis ratelis yra išleides visą eilę knygų Rytų Europos, tremtinių ir kitais pabėgėlius liečiančiais klausimais. Krašto Valdybos atstovas, p. Alf. Makarskas, artimiausiomis dienomis vyksa į Göttingeną pasitarimui dėl praktiško tokio bendradarbiavimo įvykdymo.

NAUJOS VARGO MOKYKLOS

Vokietijos pietuose, Bensheim-Auerbache, steigiama lietuviškoji vargo mokykla, kuriai vadovaus mokytoja p. J. Mildašienė. Memmingene, paverčius esamą pradžios mokyklą vokiškąja, taip pat organizuojama vargo mokykla. Ją organizuoja ir jai vadovaus p. Vykintienė.

SVETIMTAUČIO SUSIDOMĖJIMAS

Prof. Dr. F. Peeters, politinių mokslų katedros Gento universiteto vedėjas, Laisvųjų Tautų Kongreso komisijos narys, gavęs Krašto Valdybos vokiečių kalba leidžiamas informacijas, rašo apie jas su dideliu entuziazmu:

"Būtų gražu, jei Jūs galėtumėte man parūpinti ir ankstyvesnius numerius. Aš skaičiau juos su dideliu susidomėjimu nuo pirmos iki paskutinės eilutės... Pašiuskite man visą medžiagą, kokią tik galite, ypatingai apie būklę pavergtuose kraštuose ir apie rusifikacijos bandymus. Yra pavojaus, kad bolševizmui visai išnykus, rusifikacija vis dėlto paliks gilius pėdsakus. Šitas pavojus ypatingai didelis mažosioms tautoms".

Krašto Valdyba, leisdamą vokiečių kalba mėnesines informacijas, jau antri metai užpildo esamą spragą ir tuo būdu prisideda prie laisvinimo darbo mūsų Tėvynės labai ne tik Vokietijoje, bet ir už jos ribų, nes lietuviškos periodinės spaudos svetimomis kalbomis labai maža. Tas darbas jau antri metai varomas, nežiūrint Krašto Valdybos kuklių lėšų ir mažų pajėgų.

XXX XXX
X XXX XXX X
XXX XXX

BALSAI IŠ LIETUVOS

Iš slapta į Vokietiją atgabentų užrašų

* * *

Baltu sniegu klota Lietuvos žemelė,
Ir nakties šešėliai glūdi neramūs,
Tik ramiai sau ilsis broliai partizanai,
O jųjų likimas laukia toks žiaurus.

Staiga pasigirdo jau už lango priešas,
 Ėmės partizanai ginklus į rankas
 Ir vienas po kito patylomis slinko,
 Manė, kad čia buvęs priešas nesupras.

Staiga pasigirdo jau už lango priešas,
 Ir ugnies raketės apšvietė laukus.
 Krito jau ant žemės narsusis lietuvis,
 Kovojęs dėl laisvės ne vienus metus.

Tik tamsi naktelė jį tyliai apgaubė,
 Sakė, lyg motulė: Mylimas sūnau,
 Tau buvo paskirta tik tokia laimuzė,
 Kai dar mažutėlį Tave auginau.

Baltas gražus veidas, merkės melsvos akys,
 Plaukai gerbanoti puošė jam pečius.
 Tu pasiaukojai Lietuvai Tėvynei,
 Laimins Tau Augščiausias, ilsėkis ramiai.

Mes išeinam numirti už kraštą,
 Duokit žemės nors saują savos,
 Krauju lieka pašventintas kraštas,
 O lietuvi, nepamiršk Lietuvos.

Tolo vieškeliai, baltos sodybos,
 Kloniai, upės, takeliai gimtinių.
 Veidu riedančios ašaros byra,
 Kai keliaujam bedaliai tremties.

Linko liepos sidabro šakelės,
 Puikiais medžiai žiedais apsikrovė.
 Akmenėliai pravirko prie kelio,
 Kai mus veža vargti Sibiro šaltin.

BIČIULYSTĖJE SU PARTIZANAIS

Duodame dviejų iš Lietuvos grįžusių vokiečių, sesučių, pasakojimą.

Lietuvoje

1947 m. traukiniu atvyko į Kauną. Mieste buvo blogai, - negavo nei nakvynės, nei pavalgyti. Miegojo ant namų laiptų. Moterys patarė eiti į Jonavą. Iki Jonavos važiavo traukiniu, paskui ėjo pėsčios, pagal geležinkelį, iki Pagelazių. Iš čia pasuko į kraštą ir ten liko, nes buvo gerai. Iki 1951 m. gyveno įvairiuose kaimuose Ukmergės apskr., ypač Pagirio ir Siesikų valsčiuose. Pažįsta, be to, apylinkes tarp Deltuvos, Šėtos iki Lėnų ir Vadoklių. Dirbo pas ūkininkus, kaip tarnaitės ir

pas siuvėjus, kaip pagalbininkės. Visą laiką turėjo artimus ryšius su partizanais. Kartu su šiom dviem seserim laikėsi dar viena vokiečių, kuri dabar yra rusų zonoje.

1950 m. rudenį jas visas tris suėmė ir tardė Siesikuose ir Ukmergėje. Klausė, kur yra partizanai, grasino ir geruoju siūlė išduoti. Bet jos neišdavė, nes, jei būtų išdavusios, nebūtų grįžusios Vokietijon (1949 m. jau laukė gražinimo): tada būtų daugiau paaiškėję jų ryšiai su partizanais, būtų apkaltintos ir išvežtos. Po tardymo buvo paleistos, bet po to visą laiką milicijos sekamos. Taip pat ta šeima, pas kurią jos gyveno, buvo laikinai suimta ir tardoma sribukų, rusų kareivių ir NKVD.

Partizanai

Partizanų toje apylinkėje buvo labai daug, dažnai juos matė ir su jais kalbėjosi. Ypač nuo 1949 m., kai abi jau buvo gerai lietuviškai pramokusios, palaikė su partizanais draugiškus ryšius. Kaip jos sako, dauguma Lietuvoje buvusių vokiečių neturi supratimo apie partizanus ir jų žinios esančios nepatikimos. Nemokėdami kalbos, jie negalėję partizanų arčiau pažinti. Vokiečiai iš partinių komunistų girdėdavo, kad tai esą banditai, ir juos kaip plėšikus dažnai išduodavo. Tuo tarpu partizanai vokiečių niekad nešaudydavo. Jie patys tai sakė, matyti, buvo toks nusi-statymas.

Ne pas visus ūkininkus ir ne kiekviename kaime partizanai lankosi, bet tik pas tokius, kurie yra patikimi. Jos pasakytomis metais irgi pateko tarp tokių, partizanam patikimų, žmonių ir pačių partizanų buvo laikomos patikimomis. Partizanai apylinkėje žinomi slapyvardėmis. Šios slapyvardės minimos taip pat partizanų dainose. Tik labai patikimi asmenys žinojo ir tikrąsias jų pavardes.

Partizanai ateidavo pas patikimus ūkininkus vakaroti. Ten susirinkdavo jaunimas, šnekučiuodavosi, dainuodavo, šokdavo, gerdavo ir šiaip linksmindavosi. Tuo tarpu žvalgai saugodavo kaimą ir, pastebėję pavojų, pranešdavo. Partizanai smarkiai geria, sako, jie prislėgti, jų tėvai išvežti, o patys išbloškėti į mišką, tai jie ir nugaria visą vargą. Tokiu būdu jos, bendraudamos su lietuvių jaunimu, pamažu visai suaugo su jų papročiais ir išgijo jų pasitikėjimą. Sako, ir jos mokinosi gerti. Šokti partizanai neleidžia tik tada, jei yra kas nors iš draugų žuvs ir yra paskelbtas gedulas, kuris trunka tris savaites. Jei per tą laiką kas nors rengia šokius, tai partizanai besilinksminančius išblaško ir uždraudžia šokti.

Ateidavo partizanų ir iš kitur, "svetimų", kurie priklausė kitiems, tolimsniems būriams. Kai kurie dingdavo ir jų vieton atvykdavo kiti daliniai ir laikydavosi apylinkėje. Jie buvo tikrai kariškai organizuoti, turėjo laipsnius, buvo skiriamie karininkai ir kareiviai.

Ypatingų žygių jų apylinkės partizanai, atrodo, nėra įvykdę. Pagrindinis jų tikslas buvo patiems išsisaugoti ir išsilaikyti, be to, kaip sako, "vargino" komunistus, išspausdavo iš jų duokles ir grasindavo. Prieš aktyvistus imdavosi griežtesnių priemonių. 1951 m. žiemą, Varžų kaime, Deltuvos valsč.,

iš penkių šeimų 7 jų nariai komunistai partizanų buvo nužudyti. Jie visada turėdavo nemažai pinigų, kuriuos atimdavo iš komunistų. Kai kur krautuovėse partizanai gaudavo viską nemokamai. Kai kur iš miestelio pasikviesdavo į kaimą fotografą, kuris turėdavo juos pilnoje aprangoje fotografuoti. Ir patys partizanai turi foto aparatų. Merginoms jie dažnai rodydavo nuotraukas, bet niekad jų neduodavo. Nuotraukose jie buvo uniformose, būdavo ir viso būrio nuotraukų.

Partizanai yra labai religingi. Jie eina ir į bažnyčią. Sekmadieniais, kartais persirengę, kaip moterys. Ir tarp žmonių jie gyvendavo. Viename sovchoze, kuriame buvo rusų darbininkų, žiemos metu gyveno ir partizanai. Niekas jų nepastebėjęs. Sako, į tą pačią patalpą, kur valgė rusai, jiems išėjus, atidavė partizanai valgyti.

Neatsargumas ir išsigėrimas yra priežastys, dėl kurių partizanai, laikui bėgant, vienas po kito turi žūti. 1950 m. gale daugumas jų pažįstamų partizanų buvo jau žuvę, bet 1951 m. ėmė vėl daugėti. Kai kurių žuvimo aplinkybes labai gerai astimena. Į savo dainų sąsiuvinį, kad nepamirštų, mergaitė įrašė: "Pirmą spalio 1950 m. per "rožancavą" žuvo Kuršių dvare "Rugelis", "Konkurentas", "Šviedrys" (tikrąsias jų pavardes išleidome).

Jų žuvimo aplinkybės buvusios tokios: už partizano "Rugelio" išdavimą sovietai buvo paskelbę duosią 1000 rublių. Vienas neiškęs nusistatyno "diedas" - Kuršių dvaro ūkvedys - sumanė pasipelnyti, prisiviliodamas partizanus ir juos paskui išduodamas. Per vieną moterį jis pakvietė partizanus į dvarą pasisvečiuoti. Jų buvo atėję iš viso penki, nes dvare buvo daug merginų. Vienas vaikas buvo pasiūstas į Pagirio kooperatyvą parnešti skanėstų ir maisto. Rusams gi buvo jau anksčiau parnešta, kad dvare bus partizanai. Pats išdavikas stovėjo kieme ir laukė. Staiga ant kalvos, nuo kurios matėsi visas dvaras, pasirodė 3 rusų mašinos. Išdavikas, jas pamatęs, kažkodėl pradėjo per kiemą bėgti. Rusai, pastebėję bėgantįjį ir iš tolo jo nepažindami, tuoj ėmė šaudyti ir jį nušovė. Tokiu būdu išdavikas žuvo pirmasis. Tarp kitko, jis buvo ne vietinis, iš kitur į sovchozą atkeltas lietuvis. Išgirdę šūvius, partizanai mėgino bėgti. Du pabėgo, bet kiti trys nebespėjo. Merginos ir kiti per susišaudymą buvo pasislėpę rūsyje. "Rugelis" žuvo kovoje, kiti du buvo sužeisti ir patys nušovė. Tai įvyko apie 3 val. popiet, kai žmonės ir josėjo iš bažnyčios, po "rožancavos".

Kitu atveju buvo taip: 1951 m. sausio mėn. 20 d. trys partizanai, būdami girti, važiavo rogėmis iš Vidugirio. Prie Šiliūnų kaimo, tuoj už Naujasėdžių, Pagirio valsčiuje, jie pamatė lauke stovinčius rusų arklius, kuriuos jie pasiėmė ir nuvažiavo toliau. Arkliškai buvo tik ką pakaustyti, kraujavo, todėl rusai jų pėdsakais vijosi. Prie Laužupio partizanai sustojo ir pas vieną ūkininką prausėsi. Tuo metu rusai įvažiavo į kiemą. Troboje buvusieji išbėgo lauk, o rusai ėmė į gričią šaudyti. Čia žuvo "Grišmas", kurio brolis, tarp kitko, buvo pabėgęs į Vokietiją, "Girėnas" ir dar vienas partizanas, kurio pavardė

žinoma, bet nežinoma slapyvardė ir todėl neskelbiama.

Valdžia

Pagirio valsčiaus valdyba 1950 m. iškelta į Vadoklius. Siesikuose yra garnizonas - apie 40 rusų kareivių, gyvenančių viename gražioje name, kurio šeimininkas išvežtas į Rusiją. Labai nekentiamas ir bijomas Siesikuose milicininkas ir enkavedistas STANKEVIČIUS Vincas, paprastai vadinamas "Vindas", pusiau rusas, anksčiau tarnavęs Rusijoje, aprusėjęs, apie 30 metų amžiaus. Po karo grįžęs į Lietuvą, kovose su partizanais buvęs sužeistas. Jis dalyvavo ir Kuršių dvare įvykusiame kautynėse. Jis nebijojęs vaikščioti vienas po kaimus. Žmonės tuo stebėdavosi. Jis pats juokėsi ir kartą pasakęs: "Jei nueisiu pas Rasalus, tai jie man visus kaulus sulaužys". Kitas enkavedistas Siesikuose buvęs tikras rusas, mongolas, bet kažkodėl su lietuviška pavarde "KULYS". Jis pasižymėjo žiaurumu, tardant mušdavo. Pirmasis komsomolcas buvo STASAITIS Adolfas, iš Vidugirio kaimo. 1951 m. pavasarį jis bijojo grįžti iš Ukmergės į kaimą. Jo tėvas buvo kolchozo pirmininkas, o motina mokėjo partizanams ir už vieną ir už kitą.

Paminėtini ir mažesnieji partizanų žygiai. 1949 m. žmonės buvo paraginti per rugiapiūtę nupjauti javus vieno išvežtojo lauke, Meiliūnų kaime. Prie pjovimo buvo rusai ir milicija. Tuoju popiet iš miško pasigirdo šūviai. Trys milicininkai buvo nušauti, kiti pabėgo. 1949 m. žiemą buvo nušauti 5 rusų kareiviai, keliavę vežimu į Siesikus.

XXX XXX
X XXX X
XXX XXX

SPAUDOS IR KITOS ŽINIOS

LIETUVIŠKI PINIGAI

Vokietijos numizmatikos rinkoje pasirodė XVI amžiaus gerai išsilaikiusių įvairių laidų lietuviškų sidabrinų šilinių, 20 mm diametro. Jų laidos yra 1549, 1557, 1559 ir 1560 m. Vienoje pusėje yra ryškus Lietuvos Vytis, tų laikų pavidalo. Suinteresuotiems monetas gali parūpinti Krašto Valdybos Informacijų Skyrius. Užjūryje jos atsieitų apie pusantro dolerio viena, su pasiuntimu, o gal ir kiek pigiau, nes dar neišaiškintas siuntimo būdas ir išlaidos. Europos kraštuose jos būtų kiek pigesnės.

LIETUVIŠKOS SENIENOS

Viename Vokietijos antikvariate pasirodė pirmosios šešioliktojo amžiaus pusės visiškai apokryptinis fantastinis medžio drožinys su užrašu "LITTAW". Jame pavaizduojamas lyg koks Lietuvos uostas: fone jūra su atplaukiančiais burlaiviais, priekyje upės žiotys, vienoje jų pusėje į jūrą einančios sienos su bokštais, kitoje pusėje uolos su švyturiu, papujyje pora mūro namelių ir pačiame priekyje dviejų bažnyčios bokštų viršūnės. Šis raizginys yra vėlyvaus viduramžio fantazijos kūrinys.

TRŪKSTA ŽINIŲ APIE LIETUVOS VIETOVES

Krašto Valdyba, planingai tirdama ir susidarydama vaizdą apie dabartinę būklę Lietuvoje, labai pasigenda tikslių žinių apie visas Lietuvos vietas. Ji gavo pasiskolinti vienintelę Vokietijoje esančią Lietuvos vietovių knygą iš Baltų Centrinės Bibliotekos. Šios, 728 puslapių dydžio, knygos pavadinimas bibliografiniai dar nėra nustatyti, nes trūksta kaip tik pirmųjų puslapių. Gal tai būtų 1923 m. Kaune išleistoji "Lietuvos Apyventos Vietos" knyga, pagal 1923 m. gyventojų surašymą.

Krašto Valdyba kreipiasi į tautiečius, gal būt, turinčius tokią knygą, su prašymu, perleisti ją Krašto Valdybai arba bent padėti nustatyti Baltų Centrinėje Bibliotekoje esamos knygos pavadinimą. Rašyti prašoma Krašto Valdybos Informacijų Skyriui.

"PAŠVAISTĖS" DOVANA

B. Jacikevičiaus leidykla "Pašvaistė", 560 Grant Ave., Brooklyn 8, N.Y., maloniu būdu padovanojo Vokietijos Krašto Valdybos archyvui tris jos naujai išleistas plokšteles su Br. Budriūno kvarteto ir Br. Jakubauskaitės-Jacikevičienės įdainavimais.

EKSKURSIJA Į GUDIJOS ISTORIJA

"Padarykime mažą ekskursiją į Gudijos istoriją. Kaip žinoma, po šviesaus gudų lietuvių valstybės įkūrimo, prasidėjo sunkūs laikai. Gudų lietuvių karaliaus Jogailos vedybomis su Lenkijos karalaitė Jadvyga, tolimesniame istorijos bėgyje dvi nepriklausomos valstybės - Didžioji Lietuvos Kunigaikštystė, anais laikais vadinamoji gudų lietuvių valstybė, ir Lenkija susijungė į vieną valstybę. Sujungimas įvyko ne iš karto, o palaipsniui, nes iš gudų didikų pusės buvo ilgai kovota dėl savo valstybės savarankiškumo ir nepriklausomybės išlaikymo.

Pirmasis pajungimo žingsnis buvo Liublino unija, įvykusi 1569 metais, liepos 1 d. Lenkijos didikai įvairiais būdais siekė pajungti Didžiąją Lietuvos Kunigaikštystę Lenkijai, tuo būdu sustiprinant šios galybę. Keturiuose seimuose buvo sprendžiamas unijos įgyvendinimas ir tik penktajame seime Liubline pavyko, beveik prievarta, suformuluoti Lenkijos ir Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės sujungimo aktą. Gduų didikams pasisekė iš karaliaus Zygmanto Augusto išsiderėti gduų lietuvių valstybei atskirą savivaldą, išdą ir kariuomenę. Po Liublino unijos Didžioji Kunigaikštystė ir Lenkija turi bendrą karalių, gduų lietuvių ir Lenkijos seimas renkasi bendrai, taip pat pinigai yra bendri ir abiejuose kraštuose galima laisvai apsigyventi. Didžioji Lietuvos Kunigaikštystė turėjo teisę naudotis savo įstatymais ir gduų kalba".

Šitaip vaizduoja Gudijos istoriją gduų laikraštis "Zmahennie" Nr. 3 straipsnyje, nukreiptame prieš lenkus ir pavadintame "Gduų tautinis atsparumas".

* *** *

Panaudojus mūsų "INFORMACIJŲ" medžiagą spaudai, gerbiamas Redakcijos prašome nurodyti šaltinį.

Hannover-Kleefeld, Hegelstr. 6, Tel. 51954